

Lukas Moodysson

Den unge svenske instruktør Lukas Moodysson har med *Fucking Åmål* og *Tillsammans* pustet nyt liv i den svenske samtidsskildring

I 1960'erne vakte en ung svensk filminstruktør ved navn Bo Widerberg opsigt ved ganske respektløst at kalde Ingmar Bergman for en Dalahest og i øvrigt bramfrit at kritisere svensk films efter hans mening miserable tilstand. I 1999 var det den 29-årige Lukas Moodyssons tur til på lignende vis at gøre sig bemærket. Under uddelingen af den svenske pendant til danske Bodil, Guldbaggen, gik Moodysson på scenen for at modtage en pris og brokkede sig så højlydt over arrangementet i almindelighed og svensk film i særdeleshed - "der findes ingen troværdige og brændende samtidsskildringer i svensk film," sagde han bl.a., næsten som et ekko af Widerberg.

Ganske modigt af en ung instruktør med bare én film bag sig. Men der var noget om snakken - svensk film befandt sig i en bølgedal og kiggede misundeligt mod vore breddegrader, hvor der virkelig skete noget. Og var der én, som skulle have lov at råbe op, så var det Moodysson, som året før debuterede med den charmerende teenageskildring *Fucking Åmål* (1998). En film, der har pustet liv i den svenske samtidsskildring på samme måde, som Bo Widerberg gjorde det med *Barnevognen* og *Ravnekvartret* i 60'erne.

En forfatter skifter spor. Moodysson (f. 1969) ville egentlig have været forfatter, og allerede i 1986 - som 17-årig - udgav han sin første digtsamling, og siden fulgte

endnu et par bøger med poesi og en enkelt roman. Men han fandt ud af, at han kunne nå et større publikum, hvis han slog sig på filmen. "Set i bakspejlet er det let at sige, at det var derfor, men jeg ved også, at der fandtes andre og mere enkle forklaringer. Det handlede også om en slags forandret æstetik, en forandret livsanskuelse hos mig selv, at jeg ville nå lidt længere ud og ikke kun skrive om mig selv," forklarede han mig, da han i '99 var i landet for at promovere *Fucking Åmål*.

Så efter i '95 at have taget afgang fra Det Dramatiske Institutets instruktørlinie med den prisbelønnede *Uppgörelse i den undre världen*, lavede han i '96 kortfilmen *Bara prata lite*. Og i 1998 spillefilmdebuterede han med *Fucking Åmål*, som med al mulig tydelighed viste, at Moodysson havde fundet sin rette hylde.

I filmen tager instruktøren os med til den lille, svenske by Åmål, hvor der ifølge en af hovedpersonerne, den oprørske teenager Elin, aldrig sker noget som helst - det er bare fucking Åmål. En provinsby af den slags, hvor alle kender alle, og hvor bare den mindste afvigelse fra normen bliver lagt mærke til. Det får tilflytteren Agnes at mærke. Hun er nemlig lesbisk og hemmeligt forelsket i livstykket Elin, en forelskelse, som Elin ikke er uimodtagelig overfor, og som ender med at vende op og ned på den lille by og ikke mindst de unges mange fordomme.

Mere end noget andet er det Lukas

Fucking Åmål

Moodyssons formidable indlevelse i de karakterer, han fortæller om, og den verden, de lever i, som er så forførende ved *Fucking Åmål*. Instruktøren, der selv har skrevet manuskriptet til filmen, har et fantastisk og følsomt øre for, hvordan unge taler og gebærder sig, og der er en friskhed og en spontanitet over skuespillet og situationerne, som også vidner om et nært samspil mellem instruktøren og de unge skuespillere.

“De fleste laver research først og skriver bagefter, men jeg skrev først og lavede siden min research,” har instruktøren fortalt om sit arbejde med filmens manuskript. “Jeg gav manuskriptet til forskellige såkaldte eksperter, f.eks. nogle unge lesbiske piger, nogle personer, som kom fra netop Åmål og nogle filmeksperter.”

Med *Fucking Åmål* har Moodysson skabt en film, som rammer præcist ned i en tidsånd og er så ren og fin i målet, at den uden tvivl fanger de teenagere, den handler om. Og selvfølgelig er det interessant for også et ældre publikum at se med, fordi filmen så morsomt og overbevisende skildrer nogle af alle de både forvirrende og vidunderlige følelser, man selv gik og tumlede med, da man var teenager og skulle finde ud af det med kærligheden og livet.

En ung mester. *Fucking Åmål* var tydeligvis lavet af et lysende, poetisk talent, og efter at have set den kunne man ikke andet end forvente store ting fra Moodyssons hånd i fremtiden. Bl.a. gav Ingmar Bergman filmen følgende skuds-

mål: "En ung mesters første mesterværk. Vi har urimelige forventninger, som forhåbentlig ikke vil virke hæmmende."

Det lagde selvfølgelig et forventningspres på instruktøren, som han ikke gerne tog på sig, men som han trods alt var nødt til at forholde sig til: "På den ene side forsøger jeg at skrive og gøre, hvad jeg har lyst til. På den anden side synes jeg, at alle kunstnere har et ansvar for at gøre noget for mennesker. Man laver ikke bare kunst for sig selv, for så kunne man ligeså godt sidde hjemme og skrive manuskripter og aldrig lave en film ud af det."

I år 2000 kom så Moodysson med sin anden film, den morsomme og milde 70'er-satire med de socialrealistiske undertoner *Tillsammans*, der måske ikke er ligeså umiddelbar og livlig en film som *Fucking Åmål*, men som bestemt bevarer varmen, det menneskelige engagement og indlevelsen intakt.

Tillsammans foregår i midten af 70'erne og er historien om et kollektiv og dets meget forskellige beboere, der har hver deres måde at tackle årtiets alternative levevis og polariserede politiske klima på. Selvom der pirket til personerne og deres indimellem meget fasttømrede forestillinger om, hvordan verden er og bør være skruet sammen, så er *Tillsammans* en venlig film, og instruktøren er ikke ude på at

pege fingre ad nogen eller noget.

Tværtimod hylder filmen - som *Fucking Åmål* - tolerancen og forståelsen for og accepten af andres mening og måde at leve på. Som Moodysson har formuleret det, så "kompromisser man sig frem til den store forsoning og fællesskab, som filmen ender i. Den er næsten, ikke rigtigt, men næsten utopisk."

Tillsammans er også et forsøg på at udforske og forstå de 70'ere, Moodysson er vokset op i og kun husker sporadisk, mest af alt som en kliché. Ideen stammer fra en udstilling om 70'erne, som han så, og en billedbog med typiske 70'er-billeder, som han en dag bladrede i. "Jeg læste engang, at en af Bergmans film startede med, at han havde en vision af to kvinder, som sad med parasoller på en strand. Jeg blev så glad, for så enkelt kan det være. Mine ideer begynder også tit sådan. *Fucking Åmål* blev til p.g.a. et billede af to teenagesøstre, som sidder i et værelse og taler om deres fyre. Det er, som når man maler abstrakt og siger, at nu må vi se, hvad det bliver til."

Indtil videre er det blevet til to hjertelige skildringer af rigtige, levende mennesker, som bestemt lover godt for Lukas Moodyssons videre færd. Lige nu sidder han og skriver på en ny film, og dén kan vi kun se frem til.

Christian Monggaard Christensen

Filmografi (kun spillefilm)

1998 *Fucking Åmål*
2000 *Tillsammans*